

Í Gøtu eina náttina

Eg hevði leingi ætlað mær til Gøtu. Eg havi eina ommusystur har, sum eg ikki havi sæð í ellivu ár. Men nú skuldi tað vera.

Vit finga okkum nátturða bæði. Ommusystir er 86, men røsk og løtt upp á sporið sum fá. Og mín sann um hon ikki átti ein dropa at leska okkum við aftur við nátturðanum.

Tá ið klokkan var blivin hálvum tólv, fór gamla at leggja seg. Hetta var eitt av teimum dýrdar-kvøldunum, sum bara finnast í Føroyum um hásumarið. Vit vóru mitt í juni, og veðrið hevði verið sjáldsama gott í fleiri vikur. Eg mátti út.

Eg fekk mær tveir skarpar afturat úr fløskuni hjá ommusystur og fór spakuliga út í tún. Tað var so lýtt og samstundis svalt, at eg føldi tað feroyska summarið koma niður í lunguni á mær, hvørja ferð eg dró andan. Hetta er eitt vælsignað land, hugsaði eg og kindi trappugelendaranum hjá ommusystur. Eg fór tey fáv sporini rundan um húsini og sá, at tey vóru væl hildin. Tað hevði gingið tann rætta vegin í so máta í Føroyum hesi seinastu árin. Ommusystir hevði triggjar ommusynir, sum plagdu at koma at taka eina hond í. Teir vóru allir av raskastu fiskimonnum, og tá ið teir ikki arbeiddu upp á síni egnu hús, so vóru teir her niðri hjá »hina gomlu« og hampaðu um.

Eg fór spakuliga gjøgnum ta náttarkvirru bygdina. Nógv nýggj hús vóru komin, síðan eg var har seinast. Men best dámdi mær tey gomlu. Eg nærkaðist aftur húsunum hjá ommusystur, tá eg knappliga sá hoyggjehúsið hjá abba daga fram úr tí fina slórinum av náttarsummarmjorka, sum gjørdi alt so trøsligt og so deiligt. Har plagdi eg at spæla sum barn. Eg mátti fara inn. Hurðin ríkti eitt sindur. Eg sá, at træhongslini vóru tey somu. Tá ið eyguni høvdu vant seg við myrkrið, sá eg, at hoyggi var einki. Sjálvsagt, tað vóru minst 25 ár liðin, síðan tey drupu kúnna. Men angin var har. Tann sami angin av hoyggi og farnum barnárum. Ein súkkla stóð í einum króki. Annars var hoyggjehúsið tomt. Nei, hvat var hatta har yviri undir vindeyganum? Ein divanur. Ein divanur, sum tey nýríku hava tveitt út higar, hugsaði eg smáillsliga og læt eitt sindur av økologiskum forargili kitla meg. Eg fór yvir og legði meg. Beint her undir vindeyganum plagdi eg mangan at leggja í hoynum og eygleiða mánan og skýferðina sum barn og hálvvaksin. Nú var eingin máni á luftini, bara tað duldarfulla mjørkatámið, sum ballaði alt og øll hesa stillu og tølendi summarnáttina.

Knappliga hoyrði eg træhongslini ríkjá. Merki-ligt, hugsaði eg, hvør man ganga uppi í nátt. Hurðin fór spakuliga upp. Móti tí veika og támuta náttarlýsinum sá eg ein breiðvaksnan mann standa sum innrammaður av durakarminum. Hann var hattleysur. So trein hann spakuliga inn, og eg sá, at hann var í einum skapilsi av stúku og húðaskúm. — Undarligt, hugsaði eg, her ganga annars øll í cowboybuksum. Eg settist upp undir meg og segði, bilsin og ikki sørt kløkkur: »Gott kvøld«. Min tigandi gestur kom nærri og rætti mær hondina: »Gott kvøld«. Hann hevði eina sterka hond, sum óivað hevði hildið um mangan áralumman, hugsaði eg. Eg hevði reist meg upp, og nú stóðu vit báðir í tí trøsliga hálvmyrkrinum og segdu einki. Eg segði so, hvussu eg æt, og hann svaraði: »Tróndur«. »Íðan, tygum máttu bukka beinini«, segði eg og peikaði á divanin. Tróndur settist, og eg settist eisini. »Tygum eru kanska hiðani?« spurdi eg.

»Ja, jú so er«, svaraði Tróndur, »eg búði her

fyrir, og eg plagi at vitja aftur viðhvørt. Eg vil so fegin vita, hvussu stóðan er í landinum.

»Ja, tað er so rimiligt«, svaraði eg og hugsaði: Merki-ligt, at hann ikki lurtar eftir útvarpinum.

»Hvat ger tingið?« spurdi Tróndur.

»Ja, hvat ger tingið. Teir tosa um at gera ein tunnil undir Vestmannasundi.

»Ein tunnil? Hvat er tað?«

»Ja, eitt hol, ein long gong. Tað skal gerast møgult at koma turrskeiddur um Vestmannasund«, svaraði eg og skeitti niður á húðaskúgvannar hjá Tróndi.

»Men tað ber jú til við bati«, segði Tróndur undrandi.

»Ja, men tað verður tíggu minuttir skjótari gjøgnum tunnilin«, svaraði eg treystliga.

»Eg meini tað«, segði Tróndur og tagdi eina løtu.

So segði hann: »Hvussu gongst við útróðrin-um?«

»Útróðrinum?« endurtók seg. »Vit hava ongan útróður.

Tróndur vendi sær knappliga móti mær, hugdi bønandi at mær og treiv um mín vinstra skøvning. So segði hann: »Ikki máttu tygum skemtað so, tá eg beri fram álvarsigan spurning.

»Eg skemti ikki. Tað er mitt ramasta álvara. Vit hava ongan útróður, tí eingin fiskur er...«

»Eingin fiskur«, fisti Tróndur, »tá ið vit í mínum ungu døgum flotaðu áttamannafarið og róðu út á Svinoyarbanka, tá stóð á at draga. Tit skulu bara fara nóg langt út!«

»Tað er ikki tað, góði tygum«, svaraði eg, »í dag kunnu vit sigla um øll høg. Tað er eingin fiskur eftir undir Føroyum, tí vit hava sjálvir beint fyrir honum. Vit hava latið trolararnar grøpa allan landgrunnin upp. Teir hava dripið hvønn stert, bæði stórt og smátt. Tá ið gýtingarfiskurin nærkast

landi um várarnar, so liggja teir upp á lúr. Partrolararnir eru teir verstu. Og so skittfiskabátarnir, sum drepa tað sindrið av yngli, sum er. Teir taka alt, eisini linurnar hjá klaksvikingum. Og í staðin fyri fongsulsstraff fáa teir premiu úr landskassanum. Frøðingarnir tosa um at minka um veiðitrýst, men higartil hava teir bara minkað um fiskin. Tað er so litið av fiskakendum eftir í havinum, at eisini fuglurin doyrr.

Tróndur tagdi. Eg føldi, at hann ristist. So segði hann:

»Men eru tað eingir skilamenn í Føroyum, sum kunnu siga við hasar — trolararnar, ella hvussu tað nú eitur, at teir skulu binda frið. Hatta er jú stórus landskaði, um tað er satt, ið tygum siga.

»Skilamenn?« Eg mátti smílast. »Jú, vit hava nakrar politikarar og nakrar fiskifrøðingar. Teir

hava hildið, at hetta var beint.

»So eru teir ikki skilamenn«, svaraði Tróndur.

So var tagn eina løtu. Tað var týðiligt, at hetta, sum eg hevði sagt, hevði skakað mín óvanliga gest.

»Men landið er skuldafrítt, tað vóni eg«, segði Tróndur spakur á málinum.

»Skuldafrítt er nú so nógv sagt«, svaraði eg.

»Vit skylda einar ellivu milliardir til útlendið, og skuldin er skjótt vaksandi. Landskassin hevur einar 600 milliónir í undirskoti um árið, og hesin peningur má so lænast.

Tróndur tagdi. So spurdi hann: »Hvat er ein milliard?«

Eg svaraði: »Ein milliard er túsund milliónir.

»Men góðar bátar hava feroyingar vónandi«, segði Tróndur. »Tá ið vit í minari tíð flotaðu áttamannafarið her í Gøtu...«

»Nú eitur tað skip«, beit eg hann av. »Vit hava nógv skip. Men vit hava havt fleiri. Fyri nøkrum árum síðani fingi vit ein heilan flota av skipum, sum kostaðu báðu megin 100 milliónir hvørt. Men nú hava vit latið tey fara av aftur landinum.

»Við stórum vinningi?« spurdi Tróndur glaður.

»Nei, við stórum tapi.

Tróndur skalv, so hann mátti halda sær í.

Eftir eina langa tagn tók hann renningarlop og segði: »Vónandi eru feroyingar sjálvbjargnir og fríir menn. Sum tygum helst vita, høvdu vit ikki litið stríð av Sigmundi og hansara slag. Teir vildu leggja okkum undir Noreg, og feroyingar skuldu rinda Noregis kongi skatt. Men hetta vildu vit sjálvstýrismenn ikki. Tí var mikið stríð. Sig mær, lata feroyingar skatt til útlendið?«

»Nei«, svaraði eg, »vit lata ongan skatt til útlendið. Men vit fáa 900 milliónir um árið úr Danmark.

»Fyri hvat?« spurdi Tróndur forfardur.

»Fyri einki«, svaraði eg og hugsaði um arbeiðsloysi í Danmark.

»Náðinnar breyð«, suffaði Tróndur, »at móttaka olmussu er verri enn at lata skatt. Hevði Sigmundur vitað! Men eru so eingir sjálvstýrismenn eftir í Føroyum?«

»Jú, vit hava minst triggjar flokkar av sjálvstýrismonnum?«

Tróndur risti við høgðinum. »Eg forstandi einki«, segði hann og roytti seg í sitt reyða skegg og hár. »Hevði Sigmundur á sinni komið við tilboði um pening frá Noregis kongi, so høvdu vit